

**SMJERNICE
ZA POSTUPANJE U PARNIČNOM POSTUPKU
SUDOVA U HERCEGOVAČKO-NERETVANSKOM KANTONU**

Na osnovu čl. IV.C.1.3. Ustava Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine F BiH“, broj 1/94, 13/97, 16/02, 22/02, 52/02, 63/03, 9/04, 20/04, 33/04, 71/05, 72/05 i 88/08) i čl. 5. Zakona o sudovima u Federaciji BiH („Službene novine F BiH“ broj 38/05, 22/06, 63/10, 72/10, 71/13 i 52/14) s ciljem ujednačavanja sudske prakse i unaprjeđenja efikasnosti, jačanja procesne discipline, pravičnosti postupanja u parničnom postupku, sukladno odredbama Zakona o parničnom postupku u Federaciji BiH („Službene novine F BiH“ broj 53/03, 73/05, 19/06, 98/15, dalje –ZPP F BiH), Općinski sud u Mostaru i Kantonalni sud u Mostaru u okviru Projekta „Unaprjeđenje kvalitete pravosuđa“ kojeg provodi Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine, Sudska administracija Norveške i Sudsko vijeće Nizozemske sačinili su dana 28.10.2020. godine Smjernice za postupanje u parničnom postupku sudova u Hercegovačko-neretvanskom kantonu koje imaju upućujući karakter za suce i učesnike u postupku i predstavljaju pozitivne prakse i razumijevanje procesnih odredbi većine sudija, a koje zadržavaju autonomno pravo sudije da, u skladu sa pravnim i činjeničnim stanjem iz konkretnog predmeta, primjeni zakon u skladu sa svojim slobodnim sudijskim uvjerenjem.

I - ULOGA SUDIJE

Članak 1.

(1) Sudija tokom cijelog postupka aktivno upravlja postupkom u okviru svojih zakonom predviđenih procesnih ovlaštenja, vodi računa o efikasnosti i ekonomičnosti postupka, traži od stranaka da razjasne i upotpune svoje navode i prijedloge, posebno pazeći da se radnjama i aktivnostima suda i svih učesnika u postupku, u svim fazama postupka, ne povrijedi pravo stranaka na pravično suđenje iz čl. 6. Evropske konvencije o ljudskim pravima i temeljnim slobodama.

(2) Sudija će tokom cijelog postupka nastojati da se spor riješi mirnim putem.

II - PRETHODNO ISPITIVANJE TUŽBE I ODGOVORA NA TUŽBU

Članak 2.

(1) Sudija ispituje prvo da li postoje razlozi za isključenje, ili izuzeće. Ukoliko utvrdi postojanje razloga za isključenje, ili izuzeće, sudija će odmah podnijeti zahtjev predsjedniku suda da odluči o tom zahtjevu.

(2) Sud ispituje da li je nadležan za postupanje, te ukoliko utvrdi da nije nadležan, donijeće rješenje o proglašavanju suda nenadležnim i ustupiti predmet nadležnom sudu, ili odbaciti tužbu u slučaju apsolutne nenadležnosti suda.

(3) Sud ispituje da li postoje procesni nedostaci iz čl. 66. ZPP-a F BiH.

- (4) Ako sud utvrdi da su tužilac ili tuženi umrli prije podnošenja tužbe donijeće rješenje kojim će tužbu odbaciti i staviti van snage sve poduzete radnje.
- (5) Ako sud utvrdi da postoje nedostaci u pogledu zastupanja stranke pozvaće stranku da u određenom roku otkloni nedostatke, sa upozorenjem da će u suprotnom biti bez dejstva radnje poduzete od strane neovlaštenog lica.
- (6) Ako sud utvrdi da tužba ne sadrži sve elemente predviđene odredbom člana 53. stav 2. ZPP-a F BiH ili da nije razumljiva, vratiti će je tužiocu na uređenje.
- (7) Tužba je nerazumljiva ukoliko činjenice koje se navode u tužbi nisu u saglasnosti sa postavljenim tužbenim zahtjevom i ako se iz tužbe i tužbenog zahtjeva ne može utvrditi šta se istim traži.
- (8) Tužilac u pravilu u ostvarivanju prava na suđenje u razumnom roku (čl. 10 ZPP-a F BiH), uz tužbu dostavlja pismene isprave koje su u tužbi predložene kao dokazi, a koje je u mogućnosti dostaviti. Tužba se neće smatrati neurednom i ako ove isprave nisu priložene uz tužbu.
- (9) Tužba mora sadržavati potpune adrese svih stranaka. Ako se u tužbi navodi da je adresa tuženog nepoznata i predlaže postavljanje privremenog zastupnika tuženom ili vršenje dostave putem objave u dnevnim novinama, tužba treba sadržavati posljednju poznatu adresu prebivališta ili boravišta tuženog evidentiranu kod organa nadležnog za vođenje evidencije o prebivalištu i boravištu građana. Ako tuženi nije evidentiran kod nadležnog organa, tužilac je dužan o tome dostaviti dokaz.
- (10) Ako tužilac ne predujmi troškove objavljivanja oglasa o postavljanju privremenog zastupnika u Službenim novinama F BiH i HNK, ili troškove objave oglasa o dostavi tužbe putem dnevnih novina, tužba se odbacuje.
- (11) Ispunjeni su uslovi za donošenje presude zbog propuštanja (uz uslove propisane u čl. 182. ZPP-a F BiH) u situaciji kada tužilac nakon podnošenja tužbe podneskom izvrši objektivno preinačenje tužbe, ukoliko je u tom podnesku tužilac predložio donošenje presude zbog propuštanja i ukoliko je isti dostavljen tuženom na odgovor.
- (12) Odredbe stava 5, 6, 7. i 8. ovog člana odnose se i na odgovor na tužbu, kao i na protivtužbu i odgovor na protivtužbu.

III - SPAJANJE POSTUPKA

Članak 3.

- (1) Sud mora odlučiti o prijedlogu stranaka za spajanje i razdvajanje postupka.
- (2) Rješenje o spajanju parnica u smislu odredbe čl. 83. st. 1. Zakona o parničnom postupku sud će donijeti samo u slučaju kada su parnice u istoj fazi postupka. Postupak će se voditi u parnici koja je ranije pokrenuta (noviji predmet spojiće se sa starijim).

IV- PRIPREMNO ROČIŠTE

Članak 4.

- (1) Stranka je dužna za svaki predloženi dokaz određeno navesti koje činjenice se tim dokazom žele dokazati. Prijedlog za saslušanje na okolnosti navoda tužbe, ili odgovora na tužbu ne smatra se određenim, pa će sud pozvati stranku da konkretizuje okolnosti.
- (2) Ukoliko stranka predloži sudu da pribavi određenu ispravu od nadležnog organa dužna je priložiti dokaz da se prethodno blagovremeno obratila sa zahtjevom tom organu i da tu ispravu nije mogla pribaviti.
- (3) Sud poziva svjedoke dostavom pismenog poziva i ovu obavezu suda ne može preuzeti stranka.
- (4) Sud će u pozivu svjedoku istom jasno predočiti sankcije koje proizilaze iz činjenice da uredno obaviješteni svjedok nije pristupio na glavnu raspravu a svoj izostanak nije opravdao.
- (5) Kada sud odredi da će se na glavnoj raspravi saslušati stranke, stranku koja nije prisutna na pripremnom ročištu sud će pozvati preko njenog punomoćnika.
- (6) Ako stranke predlože da se sasluša samo jedna parnična stranka sud će odrediti da se sasluša i suprotna stranka, osim ako joj ne mogu biti poznate okolnosti na koje je predloženo saslušanje.
- (7) Stranke, svjedoci i vještaci se mogu pozivati u cilju ekonomičnosti postupka u različitim vremenskim intervalima u istom danu održavanja glavne rasprave, kao i u različite dane.
- (8) Kad je tužba preinačena u objektivnom smislu na pripremnom ročištu na kojem tuženik nije prisutan, sud će odložiti pripremno ročište i dostaviti tuženiku prijepis zapisnika sa tog ročišta, da bi se tuženom ostavilo potrebno vrijeme za pripremu za raspravljanje o novom zahtjevu i za pribavljanje eventualno novih dokaza. Na isti način sud će postupiti i ako je tuženi prisutan na pripremnom ročištu, na kojem iz istih razloga, zahtjeva njegovo odlaganje.
- (9) Kad je tužba preinačena na pripremnom ročištu, kod bilo kojeg oblika subjektivne preinake tužbe, odnosno da tužitelj umjesto prvobitnog tuženika tuži drugu osobu (čl. 58. ZPP-a F BiH), ili da u parnicu umjesto jedne od stranaka stupi osoba koja je u tijeku spora pribavila stvar ili pravo o kojem teče parnica (čl. 61. ZPP-a F BiH), ili promjenom stranaka proširenjem tužbe na novog tuženika pored postojećeg (čl. 362. st. 2. F BiH), na kojem nije prisutan tuženi, sud će odložiti pripremno ročište, dostaviti prijepis zapisnika sa tog ročišta prvobitnom tuženom i osobi koja treba stupiti u parnicu umjesto prvobitnog tuženog, odnosno na koga se tužba proširuje, i pozvati ih da se u određenom roku izjasne da li pristaju na preinaku, vodeći računa prilikom zakazivanja novog ročišta o vremenu koje je potrebno za traženo izjašnjenje i eventualno izjašnjenje o preinačenoj tužbi.
- (10) Tužitelj može povući tužbu u skladu s čl. 59. ZPP-a F BiH. Izjava o povlačenju tužbe je neopoziva.
- (11) Ako na pripremno ročište ne dođe uredno pozvan tuženi, ili tužilac, a nema uslova za donošenje rješenja da se tužba smatra povučenom (zbog protivljenja tuženog), sud će u rješenju kojim određuje dokaze koji će se izvesti na glavnoj raspravi uvrstiti i dokaze koji su predloženi u podnescima dostavljenim sudu prije održavanja pripremnog ročišta. Dokaze koje sud u ovom slučaju ne smatra bitnim za odluku o glavnoj stvari odbiće rješenjem.

(12) Kada na pripremno ročište ne dođe tuženi sud ne može odrediti da se odmah održi i glavna rasprava.

(13) Za održavanje glavne rasprave nakon pripremnog ročišta nije potrebna saglasnost stranaka.

V - VJEŠTAČENJE

Članak 5.

(1) Sud kod određivanja predmeta i obima vještačenja treba pitanjima otkloniti dileme u pogledu prijedloga stranaka na okolnosti predloženog predmeta i obima vještačenja.

(2) Ako stranka predloži vještaka pogrešne struke (npr grafološko umjesto grafoskopsko) sud će stranku na to upozoriti. Ako stranka predloži vještačenje na okolnosti za koje nije potrebna stručnost (npr finansijsko vještačenje radi sabiranja iznosa u većem broju računa), sud će odbiti prijedlog da se provede vještačenje i odmah obrazložiti razlog odbijanja.

(3) Stranke su dužne da svoje primjedbe na ličnosti vještaka obrazlože i daju konkretne razloge i dokaze zašto se protive predloženom vještaku. Sud neće uvažiti paušalne primjedbe na ličnost vještaka i može odrediti predloženog vještaka.

(4) Ako su stranke saglasne sud može za vještaka odrediti lice koje nije na spisku imenovanih vještaka.

(5) Ukoliko parnična stranka koja predlaže provođenje vještačenja u ostavljenom roku ne uplati troškove vještačenja, a ne traži opravdano produženje roka, sud će odustati od vještačenja rješenjem koje će dostaviti strankama odmah nakon isteka roka za uplatu predujma.

(6) Parnična stranka koja je predložila vještačenje a ne postupi po zahtjevu vještaka ili nalogu suda za dostavu dokumentacije potrebne za vještačenje, uslijed čega vještak ne uspije sačiniti nalaz ili ne uspije odgovoriti na sve zadatke date od strane suda, ne može tražiti dopunu nalaza i mišljenja ili tražiti da se vještačenje povjeri drugom vještaku.

(7) Vještačenje, obim i osobu koja će provesti vještačenje predlaže stranka, pa o istom sud odlučuje rješenjem u kojem određuje rok u kojem je vještak dužan dostaviti nalaz i mišljenje, sa napomenama i upozorenjima propisanim ZPP-om. Rješenje se dostavlja vještaku i strankama.

(8) Nalaz i mišljenje vještaka koji nije urađen u parnici u kojoj se predlaže kao dokaz može se prihvatiti kao takav samo uz saglasnost suprotne stranke, uz obavezno saslušanje vještaka. U suprotnom, takav nalaz i mišljenje ima snagu privatne isprave, a eventualno saslušanje lica koje je uradilo nalaz biće provedeno kao saslušanje svjedoka, a ne vještaka.

VI - SUDSKA NAGODBA

Članak 6.

Sudija će tokom cijelog postupka nastojati da se spor riješi mirnim putem i stranke zaključe sudsku nagodbu, sugerišući strankama pravac nagodbe, ali bez konkretnog sadržaja. Pokušaj nagodbe će se evidentirati na zapisniku, uz navođenje predloženog sadržaja nagodbe, te izjašnjenja protivne stranke.

VII - GLAVNA RASPRAVA

Članak 7.

(1) Kada je glavna rasprava zbog jednostavnosti predmeta zakazana bez prethodnog održavanja pripremnog ročišta, pa na toj glavnoj raspravi stranke istaknu nove činjenice i predlože nove dokaze koje nisu iznijele u tužbi ili odgovoru na tužbu, sud će, ukoliko se radi o činjenicama i dokazima relevantnim za odlučivanje, dozvoliti njihovo izvođenje na glavnoj raspravi.

Ako se radi o dokazima koji se ne mogu provesti na istom ročištu ili na koje se suprotna stranka ne može izjasniti, sud će odložiti glavnu raspravu i po potrebi ostaviti rok suprotnoj stranci za izjašnjenje.

(2) Stranke trebaju izvoditi dokaze redoslijedom propisanim u ZPP. Odstupanje od ovog redoslijeda treba dopustiti samo izuzetno zbog opravdanih razloga. Sud treba voditi računa da se svjedoci ne saslušavaju prije stranke.

(3) Sud ne može umjesto odsutne stranke izvoditi ni materijalne dokaze.

(4) Saslušanje stranaka, tj. tužioca i tuženog smatra se jednim dokazom, te se ovaj dokaz izvodi istovremeno. Ukoliko stranka koja je uredno pozvana neopravdano ne pristupi ročištu, na kome je zakazano izvođenje saslušanja parnične stranke, saslušaće se samo prisutna stranka i time je izvođenje dokaza saslušanjem stranaka završeno.

(5) Sud može postaviti pitanja strankama i svjedocima samo u okviru okolnosti na koje je predloženo saslušanje.

(6) Uviđaj je dokaz koji se najčešće provodi van zgrade suda. Dokazi se izvode na glavnoj raspravi, pa je uviđaj dio glavne rasprave. Na uviđaju se u pravilu ne saslušavaju stranke i svjedoci, osim kad sud u svakom konkretnom slučaju utvrdi da je to neophodno potrebno radi potpunog i pravilnog utvrđenja činjeničnog stanja

(7) Kada zaključuje glavnu raspravu sud je uvijek dužan u rješenju odrediti datum donošenja presude (rješenja).

(8) Dostava presude se u pravilu vrši u pisarnici suda, a poštom samo na opravdan zahtjev stranke. Sud ne može samoinicijativno odrediti da će odluka biti donesena u zakonskom roku i dostavljena strankama poštom, te da od dana dostave teče rok za žalbu.

VIII - ODGODE I ODLAGANJA

Članak 8.

(1) U slučaju kada stranka sudu podnese zahtjev za odgodu ili odlaganje ročišta, u cilju ekonomičnosti postupka potrebno je da stranka istovremeno dostavi takav primjerak zahtjeva ili obavijesti i suprotnoj parničnoj stranci.

(2) U pravilu sljedeće okolnosti sud neće smatrati opravdanim razlozima niti višom silom:

1) prisustvo ročištu u drugom predmetu koji se vodi pred istim ili drugim sudom koje je zakazano ili planirano nakon zakazivanja ovog ročišta;

2) zdravstveni razlozi koji nisu potkrijepljeni relevantnim ljekarskim nalazima datiranim neposredno prije termina zakazanog ročišta;

3) u slučaju otkazivanja punomoći od strane advokata koje je u suprotnosti sa odredbama Zakona o advokaturi i Zakona o parničnom postupku.

(2) O opravdanosti navedenih i drugih okolnosti sud će voditi računa u svakom konkretnom slučaju.

(3) Stranka odnosno njen punomoćnik može prije održavanja zakazanog ročišta, tražiti odgodu tog ročišta iz opravdanih razloga, u kom slučaju je dužna dostaviti obrazložen zahtjev za odgodu, te relevantne dokaze koji opravdavaju taj njen zahtjev.

(4) Ako sud obzirom na vrijeme dostave zahtjeva za odgodu ročišta, procijeni da se odluka o tom zahtjevu neće moći dostaviti strankama do dana zakazanog ročišta, sud će o navedenom zahtjevu odlučiti na ročištu čija se odgoda traži.

(5) Sudija i stranka trebaju do ročišta za glavnu raspravu pregledati dokaze i na glavnoj raspravi sud može uvažiti obrazložene i opravdane primjedbe stranke koja nije imala priliku pregledati isprave, te staviti van snage rješenje kojim je određeno izvođenje pojedinih dokaza (npr zato što isprava nije relevantna, nije čitka, nije prevedena na domaći jezik i sl).

(6) Sud neće dozvoliti odlaganje pripremnog ročišta koje se traži radi izjašnjenja na isprave koje je suprotna stranka predložila kao dokaz u tužbi ili odgovoru na tužbu, ali ih je priložila tek na pripremnom ročištu.

(7) Ako su stranka ili njezin zakonski zastupnik neuki, odnosno nisu u stanju jasno i određeno izjasniti se o predmetu raspravljanja, sud može odložiti ročište, kako bi omogućio stranci da angažuje punomoćnika (čl. 78. a ZPP-a F BiH).

(8) Sudija je dužan najkasnije 8 dana prije održavanja ročišta pozvati spis i pregledom istog utvrditi da li postoje procesne smetnje za održavanje ročišta, ako postoje iste ukoliko je moguće otkloniti, a u suprotnom ročište rješenjem odgoditi, te o vremenu održavanja novog ročišta odmah obavijestiti sve pozvane.

IX – PUNOMOĆNICI

Članak 9.

(1) U parnicama o imovinskopravnim zahtjevima čije vrijednost predmeta spora prelazi iznos 50.000,00 KM, a u kojima je jedna od stranaka pravno lice, sud će u rješenju o zakazivanju pripremnog ročišta, između ostalog, upozoriti tu stranku da njen punomoćnik, ukoliko je zaposlenik tog pravnog lica, može biti samo osoba koja ima položen pravosudni ispit, te da ta okolnost u dostavljenoj punomoći mora biti naznačena.

(2) Ako je u ovoj vrsti spora za stranku, koja je pravno lice, na ročište pristupio kao punomoćnik njegov zaposlenik, a za kojeg u punomoći nema naznačenja da ima položen pravosudni ispit, sud će na ročištu odmah upitati punomoćnika da li ima položen pravosudni ispit, pa ako izjavi da nema, donijet će se rješenje da se tužba smatra povučenom. Ukoliko izjavi da ima položen pravosudni ispit, sud će održati ročište, te mu rješenjem naložiti da u

određenom roku dostavi dokaz o tome sa upozorenjem da će u suprotnom biti bez pravnog dejstva radnje koje je poduzeo na tom ročištu, odnosno da će se tužba smatrati povučenom.

(3) Sud će donijet rješenje kojim se tužba smatra povučenom ukoliko je na ročište u parnicama o imovinskopravnim zahtjevima čije vrijednost predmeta spora prelazi iznos 50.000,00 KM pristupio advokatski pripravnik advokata.

(4) Ukoliko je stranka opunomoćila bračnog, odnosno vanbračnog druga ili srodnika po krvi po pravoj liniji do bilo kojeg stepena, u pobočnoj do četvrtog stepena zaključno, odnosno srodnika po tazbini zaključno do drugog stepena da je zastupa, takav punomoćnik je dužan uz punomoć priložiti dokaze (izvadak iz matične knjige vjenčanih, rođenih i sl.) kojima potvrđuje ovo srodstvo.

(5) Ukoliko ovaj punomoćnik ne dostavi uz punomoć dokaze kojima potvrđuje ovo srodstvo, sud će ga pozvati da ih u primjerenom roku dostavi, a u suprotnom će zastupanje tom punomoćniku biti uskraćeno.

(6) Ukoliko je stranka opunomoćila dva ili više punomoćnika dostava pismena smatrat će se urednom ukoliko je izvršena jednom od njih, ako se stranka nije prethodno izjasnila kojem će se od punomoćnika vršiti dostava.

X - SNIMANJE ROČIŠTA

Članak 10.

(1) Strankama nije dozvoljeno tonsko i video snimanje ročišta vlastitim uređajima, a u slučaju da stranka to pokuša učiniti sud primijeniti odredbe ZPP o nepoštivanju suda.

(2) Sud može rješenjem dozvoliti tonsko snimanje ročišta.